

Anna Jędrzychowska

Akademia Ekonomiczna we Wrocławiu

UBEZPIECZENIE OD ODPOWIEDZIALNOŚCI CYWILEJ JAKO JEDNA Z METOD ZARZĄDZANIA PRZEDSIĘBIORSTWEM

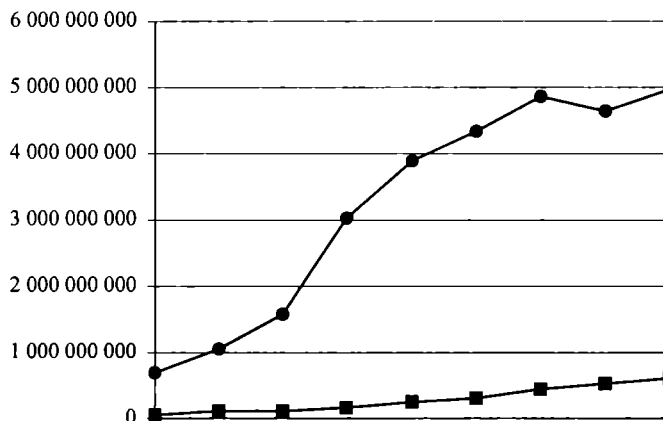
1. Wstęp

Ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej są zaliczane do grupy ubezpieczeń majątkowych. Ubezpieczenie takie zapewnia ochronę osobom, które spowodowały szkodę, przed roszczeniami odszkodowawczymi osób poszkodowanych. Zarówno w życiu prywatnym, jak i podczas wykonywania określonego zawodu lub w związku z prowadzoną działalnością gospodarczą każdy może stać się sprawcą jakiejś szkody i narazić klientów / pacjentów / uczniów na utratę mienia, zdrowia, a nawet życia. Może to dotyczyć zarówno spraw drobnych, jak i poważniejszych, związanych z prowadzeniem działalności gospodarczej. Odpowiedzialność cywilną (OC) może rodzić zarówno własne zachowanie, jak i zachowanie osób, za które dana osoba jest odpowiedzialna (z powodu wieku, stanu psychicznego, z tytułu zatrudnienia), a także za zwierzęta. Zakres ubezpieczenia OC można utożsamiać z zagrożeniem wyrządzenia szkody przez ubezpieczonego i w jej następstwie wypłaty odszkodowania przez ubezpieczyciela. Dlatego tak ważna jest dla firm polityka ubezpieczeniowa, szczególnie w przypadku odpowiedzialności cywilnej.

Przed podjęciem teoretycznej analizy zagadnień związanych z rolą ubezpieczenia OC w przedsiębiorstwie zamieszczony rys. 1 wskazuje na wzrost, jaki nastąpił w sprzedaży ubezpieczeń OC dla firm.

Dla porównania składkę brutto otrzymaną w kolejnych latach od 1994 r. do 2004 r. z tytułu polis OC, zakupionych przez podmioty gospodarcze, zestawiono z kwotami ubezpieczeń OC w komunikacji. Wykres wskazuje zdecydowaną przewagę kwotową ubezpieczeń komunikacyjnych. Warto jednak zwrócić uwagę na ciąg-

ły i płynny wzrost OC dla firm: jeśli w 1994 r. składka brutto z tego tytułu wynosiła 58 588 814,19 PLN, to w 2004 r. było to 622 983 030,82 PLN, czyli prawie 11 razy więcej.

Rys. 1. Porównanie wzrostu składek OC w ostatnich 9 latach (1995-2003)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych KNUiFE.

Zainteresowanie tego typu produktami ciągle wzrasta, co odzwierciedla się w ofercie rynku ubezpieczeniowego. Dlatego też coraz więcej ubezpieczycieli proponuje pakiety dla firm, w których niebagatelną rolę odgrywa ubezpieczenie OC.

2. Charakterystyka ubezpieczenia OC

Umowa ubezpieczenia. Przez umowę odpowiedzialności cywilnej zakład ubezpieczeń zobowiązuje się do zapłacenia określonego w umowie odszkodowania za szkody wyrządzone osobom trzecim, względem których odpowiedzialność za szkodę ponosi ubezpieczający lub osoba, na rzecz której została zawarta umowa ubezpieczeniowa. Umowa ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej obejmuje szkody będące następstwem przewidzianego w umowie wypadku, który miał miejsce w okresie ubezpieczenia (art. 822 *Kodeksu cywilnego* – DzU 1964 nr 16, poz. 93 z późn. zm.). Zakres ochrony ubezpieczeniowej zależy od rodzaju działań oraz zdarzeń, w wyniku których nastąpiła szkoda. Ubezpieczenie może obejmować szkody związane z życiem prywatnym oraz posiadaniem lub użytkowaniem nieruchomości, wykonywaniem czynności zawodowych, prowadzeniem działalności gospodarczej oraz posiadaniem pojazdów mechanicznych czy też mienia.

Suma gwarancyjna. Suma ubezpieczeń ustalona w umowie stanowi górną granicę odpowiedzialności zakładu ubezpieczeń; jest to tzw. suma gwarancyjna. Każdorazowa wypłata odszkodowania powoduje zmniejszenie sumy gwarancyjnej o wypłaconą kwotę, ale zawsze istnieje możliwość jej uzupełnienia, za opłatą dodatkowej składki. Jeżeli wpłata nie nastąpi, całkowite wyczerpanie sumy gwarancyjnej spowoduje rozwiązanie umowy ubezpieczenia. Dlatego ważne dla przedsiębiorstwa jest przeprowadzenie analizy, jaka suma jest z jednej strony dostatecznie wysoka, żeby zabezpieczyć jej ewentualne zobowiązania odszkodowawcze, a jednocześnie – aby nie była to kwota zdecydowanie je przewyższająca.

Umowne ograniczenia odpowiedzialności. Większość towarzystw wprowadza do umów ubezpieczenia umowne ograniczenia odpowiedzialności zakładu ubezpieczeń, które mogą przybrać następujące formy:

- **Franszyzna integralna (warunkowa)** – polega na tym, że zakład ubezpieczeń nie jest zobowiązany do wypłaty odszkodowania za szkodę, której wartość nie przekroczy kwoty określonej wprost lub jako procent sumy lub wartości ubezpieczenia. Jeżeli zaś wysokość szkody przewyższy, choćby minimalnie, wartość franszyzny, zakład ubezpieczeń odpowiada za pełną wysokość szkody, tak jakby w ogóle to ograniczenie nie zostało zastrzeżone.

- **Franszyzna redukcyjna (bezwarunkowa)** – odszkodowanie wypłacane przez zakład ubezpieczeń ulega zawsze obniżeniu o określoną kwotę lub procent wartości przedmiotu ubezpieczenia. W razie poniesienia szkody niższej od wartości franszyzny lub też szkody równej tej wysokości odszkodowanie w ogóle nie jest wypłacane. Jeżeli szkoda jest wyższa, ubezpieczyciel wypłaca różnicę.

- **Udział własny** – polega na tym, że odszkodowanie jest zawsze ograniczone o określoną procentowo część szkody. Od franszyzny redukcyjnej udział własny różni się tym, że jej kwota jest zawsze uzależniona od wysokości szkody. Zastrzeżenie udziału własnego ma bezpośredni wpływ na wysokość składki ubezpieczenia, co nie występuje we franszyźnie redukcyjnej. Jest stosowany, gdy wysokość ubezpieczenia i rozmiar szkody zależne są od zachowania osoby ubezpieczonej i stopnia jej staranności.

Składka. Na wartość składki wpływają następujące czynniki: ogólna suma gwarancyjna, wysokość udziału własnego w szkodzie, zakres ochrony ubezpieczeniowej, wysokość limitu odpowiedzialności towarzystwa z tytułu jednego wypadku ubezpieczeniowego (w niektórych rodzajach ubezpieczeń odpowiedzialności cywilnej) oraz klasa ryzyka. W niektórych ubezpieczeniach odpowiedzialności cywilnej, związanych z działalnością gospodarczą lub posiadaniem mienia, wysokość składki może być uzależniona również od pewnych wartości zmiennych, np. obrotów firmy.

Świadczenia. Odszkodowania wypłacane są w ramach sumy gwarancyjnej, stanowiącej górną granicę odpowiedzialności towarzystwa. Ponad limit sumy gwarancyjnej mogą być pokryte np. koszty wynagrodzeń rzeczoznawców – przy czym

niektóre towarzystwa zastrzegają, że suma tych kosztów nie może przekroczyć np. 10% sumy gwarancyjnej. Jeżeli poszkodowanemu przysługują tytułem odszkodowania zarówno świadczenia jednorazowe, jak i renty, towarzystwo zaspokaja je w następującej kolejności: świadczenia jednorazowe, renty czasowe, renty dożywotnie.

W granicach swej odpowiedzialności zakład ubezpieczeń zobowiązany jest do:

- zbadania zasadności roszczeń wysuwanych przeciwko ubezpieczającemu;
- udzielenia wszelkiej niezbędnej pomocy prawnej, również w przypadku niezasadności roszczeń;
- wypłaty odszkodowania, które ubezpieczający zobowiązany jest zapłacić osobie poszkodowanej z tytułu rodzajów ryzyka określonych w umowie ubezpieczenia i którego wysokość została ustalona na podstawie uznania roszczenia, ugody lub prawomocnego orzeczenia sądu.

W ramach ubezpieczenia mogą być pokryte także dodatkowe koszty, wśród których należy wymienić:

- koszty wynagrodzenia ekspertów powołanych w uzgodnieniu z firmą ubezpieczeniową w celu ustalenia okoliczności, przyczyn i rozmiaru szkody;
- niezbędne koszty działań podjętych przez ubezpieczającego w celu zapobieżenia szkodzie lub w celu zmniejszenia jej rozmiarów, jeżeli działania te były właściwe, nawet w sytuacji, gdyby okazały się bezskuteczne;
- niezbędne koszty obrony sądowej w sporze prowadzonym na polecenie firmy ubezpieczeniowej lub za jej zgodą, nawet w razie wątpliwości, czy powstała szkoda jest objęta zakresem ubezpieczenia;
- jeżeli w wyniku zdarzenia powodującego odpowiedzialność ubezpieczającego zostanie przeciwko niemu wdrożone postępowanie karne, mogą zostać pokryte koszty obrony, jeżeli zażądał on jej powołania lub wyraził zgodę na pokrycie tych kosztów.

Zawierając ubezpieczenie OC, nie można też zapomnieć, że istnieje pewien zakres ryzyka, za które towarzystwa nie biorą odpowiedzialności. Są to szkody: wyrządzone umyślnie, objęte innym ubezpieczeniem odpowiedzialności cywilnej, zwłaszcza ubezpieczeniem obowiązkowym, wykraczające poza zakres ustawowej odpowiedzialności cywilnej ubezpieczonego, polegające na czystych stratach finansowych, nie związanych ze szkodą w mieniu lub wyrządzoną osobie, związane z działaniami wojennymi, zamieszkami, strajkami, związane z naruszeniem praw autorskich, patentów, znaków towarowych, powstałe w wartościach pieniężnych, dokumentach, dziełach sztuki, wynikłe z przeniesienia chorób zakaźnych, o których istnieniu osoba ubezpieczona wiedziała lub przy zachowaniu należytej staranności mogła się dowiedzieć. Ubezpieczenie nie pokrywa grzywien, kar administracyjnych, podatków, opłat manipulacyjnych itp. Podstawa prawna: Ustawa z 23 kwietnia 1964 r. *Kodeks cywilny* (DzU 1964 nr 16, poz. 93 z późn. zm.).

3. Rodzaje odpowiedzialności cywilnej w funkcjonowaniu przedsiębiorstwa

Przedmiotem tego ubezpieczenia jest odpowiedzialność cywilna ubezpieczającego z tytułu szkód osobowych lub majątkowych, wyrządzonych osobom trzecim w związku z prowadzoną działalnością gospodarczą lub posiadaniem mienia. Podstawową rolą ubezpieczenia OC jest ochrona firmy przed koniecznością wypłat odszkodowawczych przewyższających jej możliwości finansowe i zagrażających poprawnemu funkcjonowaniu. Rzetelna ocena ryzyka ubezpieczeniowego jest istotna dla firmy ubezpieczeniowej kalkulującej składkę ubezpieczeniową, choć z drugiej strony ma to też duże znaczenie dla samej firmy. Poprawna analiza nie może być przeprowadzona bez uzyskania podstawowych informacji o firmie, dlatego przy ocenie ryzyka podlegającego ubezpieczeniu OC bierze się od uwagę takie czynniki, jak:

1. Liczba wypadków ubezpieczeniowych, które w historii firmy miały miejsce i wymagały wypłaty odszkodowania. Jednak nie zawsze ich liczba przekłada się na wysokość świadczeń. Dlatego ważne jest też określenie sumarycznej kwoty wypłacanych w badanym okresie odszkodowań. Jeśli w firmie stwierdza się częstą konieczność wypłat z tytułu odszkodowań, należy to potraktować jako sygnał, że konieczne jest zawarcie polisy OC.

2. Rodzaj działalności prowadzanej przez firmę. Zakłady przemysłowe będą wykazywały większe ryzyko już z tytułu samego użytkowania wielu maszyn czy pojazdów mechanicznych niż np. muzea (te natomiast mogą wykazywać wysokie ryzyko z tytułu ubezpieczenia eksponatów).

3. Wielkość zatrudnienia w firmie.

4. Data powstania firmy. Można bowiem przyjąć, że im dłużej firma funkcjonuje na rynku, tym bardziej wyspecjalizowaną ma kadrę oraz lepszą orientację w swojej pozycji na rynku. Nie bez znaczenia jest też renoma firmy.

5. Kontrakty realizowane w ostatnich latach, pod kątem wywiązania się z nich oraz ich wartości.

6. Przebieg szkodowości, na którą składać się winny nie tylko wypłacone odszkodowania, ale także umieszczone w reżimach roszczenia i zgłoszone wobec przedsiębiorstwa. Ważna jest więc liczba szkód oraz sumaryczna wartość wypłaconych odszkodowań.

7. Zasięg terytorialny firmy, skala jej produkcji.

Uwzględnia się także inne, nie wymienione czynniki, związane z charakterystyką konkretnego podmiotu gospodarczego.

W celu szczegółowego omówienia ubezpieczenia OC, w artykule przyjęto podział na (por. [Zarządzanie... 2000]):

- 1) personalne,
- 2) z tytułu prowadzenia działalności gospodarczej,
- 3) związane z zanieczyszczeniem środowiska.

Personalna odpowiedzialność cywilna

Podstawowa relacja w firmie to relacja pracodawca – pracownik. Na tej płaszczyźnie pojawiają się ubezpieczenia od odpowiedzialności cywilnej pracodawcy. Pełnienie funkcji członków władz w spółkach kapitałowych niesie ze sobą ryzyko wyrządzenia szkód zarówno zarządzanej spółce, jak też osobom trzecim.

Odpowiedzialność cywilna pracodawcy. Ubezpieczenie to zapewnia pracodawcy ochronę ubezpieczeniową przed roszczeniami pracowników, którzy doznali szkody osobowej w wypadku przy pracy, jest to więc odpowiedzialność cywilna pracodawcy za wypadki przy pracy i szkody w mieniu pracowników. Jest ono ubezpieczeniem trochę nietypowym. W typowych ubezpieczeniach OC zakład ubezpieczeń pokrywa szkody wyrządzone osobom trzecim, czyli osobom obcym, pozostającym niejako poza ubezpieczonym podmiotem (por. [Sangowski 1996]), bowiem w ramach ubezpieczenia OC firma jest traktowana całościowo i pracownicy stanowią niejako główny jej element. W ubezpieczeniu pracodawcy ubezpieczyciel pokrywa szkody, które występują niejako wewnątrz ubezpieczonego podmiotu, nie osobom trzecim, a pracownikowi. W Polsce największy nacisk położony jest na wypadki przy pracy i choroby zawodowe, ponieważ te drugie najczęściej wyłączone są z ubezpieczeń od następstw nieszczęśliwych wypadków.

Od roku 1990 pracownicy, a także ich spadkobiercy mają otwartą drogę do uzyskiwania od pracodawcy dodatkowych odszkodowań, jeśli świadczenia uzyskiwane od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych nie w pełni rekompensują straty poniesione w wyniku uczestnictwa w wypadku przy pracy. Ubezpieczenie to jest szczególnie rekomendowane dla pracodawców prowadzących działalność produkcyjną, w której ryzyko powstania wypadku przy pracy jest szczególnie wysokie.

Ubezpieczenie odpowiedzialności cywilnej członków zarządu i rad nadzorczych. Odpowiedzialność cywilna członków władz spółek kapitałowych. Zarówno na świecie, jak i w Polsce obserwuje się wzrastające zainteresowanie ubezpieczeniem, które chroniłoby członków zarządu przed finansowymi skutkami nieprawidłowego zarządzania spółką, tym bardziej, że rośnie świadomość społeczna dotycząca możliwości dochodzenia przez osoby poszkodowane roszczeń z tytułu wyrządzonych im szkód. Postępująca recesja i spadek indeksów giełdowych skłaniają potencjalnych beneficjentów odszkodowania do wysuwania roszczeń.

Dla przykładu Allianz Polska oferuje produkt tzw. Directors' & Officers' Policy. Jest to ubezpieczenie OC członków zarządów i rad nadzorczych spółek oraz przedsiębiorstw państwowych, zatrudnionych na podstawie umów cywilnoprawnych. Ubezpieczona jest odpowiedzialność za szkody majątkowe (straty finansowe) wyrządzone przez członków zarządów i rad nadzorczych, powstałe w wyniku nieprawidłowego zarządzania spółką (rozumianego zarówno jako nienależyte wykonanie obowiązków ciążyących na członkach tych organów, jak też zaniechanie wykonania czynności, do których są oni zobowiązani przepisami prawa, postano-

wieniami statutu bądź umowy spółki). Ubezpieczone są szkody wyrządzone spółce oraz osobom trzecim, w tym udziałowcom i akcjonariuszom. Zakres ubezpieczenia nie ogranicza się tylko do wyrównania poniesionej straty finansowej, pokrywane są również koszty procesowe, niezbędne opłaty i honoraria, poniesione na przykład w związku z koniecznością powołania obrony bądź ekspertów.

Ubezpieczenie ochrony prawnej menedżerów. Podobne znaczenie dla firmy ma ochrona ubezpieczeniowa, udzielana członkom władz (zarządu, rady nadzorczej i komisji rewizyjnej). W ramach ubezpieczenia pokrywane są koszty pomocy prawnej (wynagrodzenie adwokata, koszty sądowe – wpisy oraz w przypadku przegrania sprawy – analogiczne koszty zasądzone od strony przeciwnej). Koszty pomocy prawnej pokrywane są tylko w sytuacji, gdy ubezpieczony został pozwany albo postawiono mu zarzut w postępowaniu karnym.

Odpowiedzialność cywilna z tytułu prowadzenia działalności gospodarczej

Ze względu na charakter działań powodujących odpowiedzialność cywilną dzieli się ją na odpowiedzialność cywilną deliktową (OC deliktowa) i cywilną kontraktową (OC kontraktowa). Podstawą odpowiedzialności deliktowej jest delikt, czyli czyn niedozwolony. Jest nim każde działanie albo zdarzenie powodujące szkodę wyrządzoną osobie trzeciej lub w mieniu do niej należącym. Pomiędzy sprawcą i poszkodowanym musi istnieć pewien rodzaj umowy. Jeżeli nieprawidłowości w wykonaniu lub niewykonanie zobowiązania spowodują szkody po jednej ze stron kontraktu, to ma ona prawo domagać się jej naprawienia. Wyrządzona szkoda może polegać na spowodowaniu śmierci, uszkodzeniu ciała lub rozstroju zdrowia (szkoda osobowa), a także na utracie, uszkodzeniu lub zniszczeniu mienia (szkoda rzeczowa).

Odpowiedzialność deliktowa. Decydując się na zawarcie takiego ubezpieczenia, trzeba ocenić rozmiar zobowiązań odszkodowawczych, jakie mogą obciążyć ubezpieczającego, gdy wyrządzi szkodę. Prawo cywilne zakłada, iż każdy, kto ponosi odpowiedzialność cywilną za powstałą szkodę, zobowiązany jest ją naprawić. Zgodnie z art. 361 § 2 k.c. naprawa obejmuje straty, które poszkodowany poniósł, oraz korzyści, które mógłby osiągnąć, gdyby mu szkody nie wyrządzono. Nie ma więc kwotowo określonego górnego poziomu roszczeń odszkodowawczych, jakie mogą obciążyć sprawcę szkody. Jediną granicą jest faktyczna wielkość strat i wysokość utraconych przez poszkodowanego korzyści. Jeśli te straty i utracone korzyści będą niewielkie, dla sprawcy nie będzie to stanowiło dużego obciążenia. Gdy jednak w grę wchodzi znaczne sumy, wówczas nie tylko osobie fizycznej, ale także firmie prowadzącej działalność gospodarczą wypłata odszkodowania może zagrozić zakłóceniem stabilności finansowej, a niekiedy stać się ciężarem nie do udźwignięcia. Ubezpieczenie OC gwarantuje więc, że po wyrządzeniu szkody zobowiązanie odszkodowawcze za ubezpieczonego przejmie ubezpieczyciel. To on wypłaca odszkodowanie, ale tylko w granicach ustalonej w

umowie sumy gwarancyjnej; jeśli ustali się ją na niskim poziomie, a dojdzie do wyrządzenia szkody o poważnych następstwach, to towarzystwo wypłaci odszkodowanie tylko do wysokości tej sumy. Pozostałą część roszczeń poszkodowanego musi zaspokoić sprawca. W zależności od rodzaju prowadzonej działalności, charakteru podejmowanych działań i stosowanych środków zabezpieczających każdy powinien indywidualnie oszacować poziom obciążającego go ryzyka OC. Przy zawieraniu ubezpieczenia musi więc ustalić taką sumę gwarancyjną, aby nie płacić z własnej kieszeni. Wskazując na powszechność ryzyka odpowiedzialności cywilnej, powołaliśmy się na jedno z jej źródeł, czyli delikt. Podstawą prawną jest tu art. 415 k.c.

Odpowiedzialność cywilna za produkt. Producenci, importerzy, podmioty umieszczające na produkcie swoją nazwę, znak towarowy oraz inne podmioty wprowadzające produkt do obrotu, mogą zostać pociągnięte do odpowiedzialności w związku ze szkodami wyrządzonymi przez wadliwy produkt. Należy pamiętać, że produkt nie musi być wadliwy, żeby został uznany za niebezpieczny, a osoby poszkodowane przez jego wadliwość mogą zgłaszać swoje roszczenia odszkodowawcze do dowolnego podmiotu gospodarczego mającego udział we wprowadzeniu produktu w obieg [Podstawy... 2001, s. 227]. Zatem odpowiedzialność za produkt niebezpieczny mogą ponosić:

- producent,
- dostawca materiału, surowca lub części składowej wyrobu,
- podmiot udzielający swojej marki, znaku towarowego do oznaczenia wyrobu,
- importer towaru,
- sprzedawca towaru.

Przy tak szeroko rozumianym gronie osób ponoszących odpowiedzialność za produkt ubezpieczenie OC daje zabezpieczenie przed błędami poszczególnych z tych osób.

Przy analizie ryzyka pod kątem odpowiedzialność za produkt w ogromnej mierze znaczenie ma rodzaj produktu. Odmienne ryzyko występuje u producenta długopisów (może wylać się z nich atrament) niż u producenta klocków samochodowych. Zdarzyć się też może, że producenci tego samego asortymentu będą płacili składki różnej wysokości chociażby z powodu skali produkcji. Ważne też jest, czy odbiorcą jest podmiot polski, czy zagraniczny. Znaczenie ma też zasięg terytorialny firmy, obszar dostawców, rodzaj rękojmi i gwarancji, jakich udziela, czy przeprowadza testy jakości towaru itp. czynniki.

Podstawę prawną stanowi tu Ustawa z 12 grudnia 2003 r. o ogólnym bezpieczeństwie produktów (DzU 2003) oraz art. 449¹-449¹¹ *Kodeksu cywilnego*.

Odpowiedzialność za kontrakt. Podmioty gospodarcze, które w swojej działalności podejmują się wykonania różnych zobowiązań, obciążone są jeszcze innym ryzykiem. Ponoszą bowiem odpowiedzialność cywilną kontraktową za niewykonanie lub nienależyte wykonanie zobowiązań (art. 471 i następne *Kodeksu*

cywilnego). Na przykład firma budowlana, która przyjmuje na siebie zobowiązanie wynikające z umowy na roboty budowlane, ponosi odpowiedzialność za terminowość i jakość ich wykonania. Jeśli dojdzie do uchybień i wskutek tego inwestor poniesie szkodę, to – zgodnie z *Kodeksem cywilnym* – może żądać odpowiedniej rekompensaty. Weźmy inny przykład – firma transportowa nie wywiąże się właściwie z umowy przewozu i przesyłka dotrze do adresata uszkodzona. Przewoźnik musi wypłacić odszkodowanie na zasadach określonych w prawie przewozowym i kodeksie cywilnym.

Ryzyko odpowiedzialności cywilnej kontraktowej może być także przedmiotem ubezpieczenia, lecz w zdecydowanej większości przypadków zawarcie takiej umowy wymaga indywidualnego ustalenia jej postanowień. Tylko dla niektórych rodzajów ryzyka kontraktowego towarzystwa mają standardowe warunki ubezpieczenia, np. dla przewoźników czy spedytorów.

Odpowiedzialność cywilna za szkody w środowisku

Ubezpieczenie odpowiedzialności cywilnej za szkody w środowisku często stanowi rozszerzenie ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej ogólnej. Produkt ten obejmuje szkody w mieniu lub na osobie poniesione przez osoby trzecie oraz koszty usunięcia substancji zanieczyszczających powstałe w wyniku rozproszenia, wypuszczenia, wycieku substancji szkodliwych, o ile zdarzenie można uznać za nagłe i nieprzewidziane.

Oddziaływanie stopniowe i szkody w środowisku wyrządzone przez produkt – ubezpieczenie obejmuje szkody wyrządzone przez wadliwy produkt (z wyłączeniem wadliwie wykonanych usług) powstałe wskutek stopniowego lub długotrwałego oddziaływania temperatury, gazów, oparów, wilgoci lub opadów (dymy, sadza, kurz itp.) oraz wskutek emisji, wycieku, uwolnienia lub ucieczki cieczy, ciała stałego lub gazu powodujących podrażnienie, skażenie lub zanieczyszczenie gleby, powietrza, wody powierzchniowej lub gruntowej.

4. Zakończenie

Powyższe informacje pozwalają na wnikliwą analizę potrzeby i skali ubezpieczenia OC w firmie. Ubezpieczenie to ustalane jest dla firm indywidualnie, dlatego też należy dobrze się przygotować przed rozmową z ubezpieczycielem, a najlepiej poprzedzić rozmowę własną wewnętrzną analizą chociażby głównych czynników wpływających na wysokość składki czy kalkulację sumy ubezpieczeniowej. Powinno się też skalkulować opłacalność ubezpieczenia, pamiętając o udziale własnym (najczęściej 10%), jaki narzucają firmy ubezpieczeniowe.

Na zakończenie rozważań związanych z ubezpieczeniem OC należy pamiętać, że brakuje jednolitej definicji ryzyka ubezpieczeniowego, które podlegają tej ochronie. Dlatego przedsiębiorstwo powinno dołożyć wszelkich starań, żeby kalku-

lacja ubezpieczenia została przeprowadzona dla nich jak najdokładniej, dostarczając szczegółowych danych mogących pomóc w tej analizie.

Literatura

Podstawy ubezpieczeń. T. 2: Produkty, red. J. Monkiewicz, Poltext, Warszawa 2001.

Raporty kwartalne i roczne KNUiFE.

Sangowski T., *Ubezpieczenia gospodarcze*, Poltext, Warszawa 1996.

Williams C.A., *Zarządzanie ryzykiem ubezpieczeniowym*, PWN, Warszawa 2002.

Zarządzanie ryzykiem w ubezpieczeniach, red. W. Ronka-Chmielowiec, Wydawnictwo AE, Wrocław 2000.

CIVIL LIABILITY INSURANCE AS ONE OF THE METHODS OF THE COMPANY'S MANAGEMENT

Summary

The article concerns the third party insurance that is found in enterprises. It presents three categories of this insurance, i.e. personal, connected with production, and damages in natural environment. Among the issues discussed in the paper there are product insurances, contract insurances that indicate the company's protection from the leading staff mistakes (members of the board and managers insurance, etc.). Also the employer insurance is described, as different from other third party insurances. The article also shows which elements of a company's activity are significant for the fee calculation.